

LITERARNE TIPOLOGIJE

14.11.24

- pogosto smo med dvema tipologijama (prihodstveni npr.)
- tipologije so tudi realizem, romantika, ...
↳ historične tipologije

- ahistorične tipologije (obstajajo ne glede na čas!)
- romantično, historično lahko bodisi ahist. bodisi hist.!

Historične tipologije (naslednja naspot. prejšnji)

- izražajo duh časa:
- kaj človeka presega? (...)

Antika

- človek se ravna po bogovih, je posnemalec božanske ideje
- ✚
- resnico predstavlja usoda!
(npr. Kralj Odis - ne more nihč preobzorati usodi!)

Srednji vek

- abs. resnica je v prihodnosti - pomeni varnost in gotovost
- ✚
- resnico predstavlja Bog

Renesansa

- Izhaja iz tradicije antike
- vrednota je lepota
- resnico predstavlja narava

Darwin

- vračanje prvih red. reda
- svet ni harmoničen, človek ni v skladu z naravo
- ni boga, je odsoten, ni objektivno naravo
- †
- resnico predstavlja človekova lastna subjekt. notranjost

Romantika

- subjektiviteta je absolutna in abs. svobodna, avtonomna
- edino merilo, vrednota ali norma je subjekt
- †
- resnico izraža subjekt

Realizem

- prevladuje kvantitativni optimizem
- †
- resnico določa pojavna resnica

Modernizem

- kvant. ni abs. garant resnice, ne more dati abs. določa, objektivnost sveta je omajana
- resnica je določena z zavestjo in relativna
(npr. J. Joyce: pital kdo se je počutil / kar je čutil)

Ahistorične tipologije

- že določene (razen rednje - smo še vedno v postmod.?)
- bolj zanimive (za nas) - težje razumstvo kot list.
(žamo, da je bil Prešeren romantičen npr.)
- Schillerjeva teorija: †
- †

1. ... tipologije & literarne

Verizem, hermetizem, klasika

- model uveljavil Jančo Jkos v letih 1979-1989
- pojmi so ahistorični (Klasika ne v klasič. smislu:)
- verizem (npr. grozljivka - mora biti real, tiki pa navozljivi, da nas lahko prestraši!)
- hermetizem (penušstvo, odstopa od vsakdana, zapleten jezik...)
- klasika

Trebinski in formalni elementi

- lahko zapleteno delo in preprost jezik ali vice versa!
- Izpitno vpr.: Kako bi tipološko opredelil izbrano besedilo? (hist. in ahist.)